

Svar Rek. 20/2019, Norden som ledende innen bærekraftig havbruk og havøkonomi

1. Rekommandasjon

Rekommandasjonen har følgende ordlyd:

Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd

att bidra till utarbetandet av likartade styrdokument och nationell lagstiftning som gör det lättare att över gränserna samplanera flera olika näringars och samhällsnyttors behov i samma geografiska område.

att ta initiativ til en dialog med de nordiske landene for å utvikle felles miljøstandard for hele verdikjeden i havbruksnæringen og felles forvaltningssystem, for å videreutvikle en havbruksnæring som kan levere mat og økonomiske verdier innenfor et akseptabelt fotavtrykk som implementerer FNs bærekraftsmål.

att ta initiativ til å kartlegge mulighetene for å utvikle en felles havøkonomistrategi, som inkluderer de ulike næringer og samhällsintressen som är främst berörda.

att Ordförandeskapet tillser att de nordiska länderna på bästa sätt koordinerar sina planer och insatser i enlighet med gällande EU-direktiv.

2. Meddelelse fra Nordisk ministerråd

Havbruk, heretter akvakultur, er en betydelig næring i Norden og en viktig del av den nordiske bioøkonomien. Nordisk Ministerråd er, som Nordisk Råd, svært opptatt av viktigheten havøkonomien spiller i de nordiske land, og deler synet om at mer forskning omkring havrelaterte temaer er viktig i en tid hvor det er økende behov for å øke matproduksjonen i havet.

Nordiske land har i global sammenheng en meget sterk stilling innen akvakultur. Forutsetningen for kommersiell drift er økonomisk profitabel produksjon, basert på kunnskap, innovasjon og god forvaltning, samt at næringens miljømessige fotavtrykk tilpasser seg de rammer som samfunnet aksepterer. Landene i Nordatlanten har de siste tiårene bygget opp betydelige akvakulturnæringer med utgangspunkt i tilgjengelige og velegnede lokaliteter. I denne delen av Norden er der utfordringer knyttet til rømning og lakselus, som det legges ned betydelige ressurser for å løse. I tillegg til

videreutvikling av produksjonen i beskyttede lokaliteter i fjordene, gjennomføres en rekke innovative prosjekter for å utvikle akvakulturnæringen videre, herunder nye løsninger for havbasert oppdrett, samt landbaserte løsninger. De to sistnevnte produksjonsmetodene anses å ha et annet kostnadsbilde enn tradisjonelle anlegg, samtidig som de kan ha fordeler mht. vannkvalitet, fiskehelse og -velferd.

I motsetning til Nordatlanten har Østersjøen noen andre og særlige utfordringer mht. til overgjødning og eutrofiering, i første rekke fra landbaserte kilder. Når det gjelder utslipp av næringsstoffer fra selve havbruket kan utslippet av næringsstoffer begrenses, f.eks. ved bruk av resirkuleringsanlegg, eller der kan etableres kompensasjonsoppdrett, dvs. produksjon av arter som ikke fôres, men som benytter seg av næringen i sjøen, så som tang, tare og skjell.

For de nordiske land som er medlemmer av EU, faller akvakultur under EUs felles fiskeripolitikk (CFP), mens virkemidler som lisenser gis på nasjonalt nivå. Akvakultur i EU har ulike utgangspunkt fra land til land, og unionen har utviklet ikke-bindende strategiske retningslinjer for å styrke næringens konkurransekraft. Det arbeides med å legge til rette for utveksling av kunnskap og beste praksis mellom medlemslandene gjennom den åpne koordineringsmetode, mht. nasjonale rammer for tilgang på areal og forenkling av lisensieringsprosedyrer, og videre har EU-landene utarbeidet nasjonale, flerårige strategiske planer.

Mht. miljøpåvirkning overvåkes akvakulturnæringen i de nordiske land etter nasjonale standarder, og flere nasjonale myndigheter har kontrolloppgaver med næringen mht. slik påvirkning. I tillegg gjennomfører aktørene egenkontroll for å sikre at miljøpåvirkningen til enhver tid er forsvarlig. Utover dette sertifiseres en betydelig del av næringen også av eksterne, private tredjeparter.

Selv om der er likheter mellom akvakulturnæringene i de nordiske land, er der samtidig viktige forskjeller. Det anses derfor ikke hensiktsmessig med samarbeid om lovgivning med sikte på et ensartet regelverk i Norden. Videre anses det heller ikke hensiktsmessig å koble de nordiske landene utenfor og innenfor EU tettere sammen mht. regelverk og politikk på akvakulturområdet. På samme tid vil de nordiske land fortsette å samarbeide om akvakulturrelaterte problemstillinger og prosjekter der det gir nordisk nytte.

Nordisk ministerråd for fiskeri og akvakultur, jordbruk, livsmiddel og skogbruk (MR-FJLS) har i samarbeidsprogrammet for perioden 2017-2020 definert to strategiske innsatser, herunder utvikling av den nordiske bioøkonomi og bærekraftige matvaresystemer. Man har videre syv innsatsområder som tar for seg bærekraftig forvaltning av biologiske ressurser, økt motstandsdyktighet og minsket klimapåvirkning i primærproduksjonen, dyrevelferd, sunn og trygg mat, innovasjonsfremmende myndigheter, merkeordninger og akkreditert produksjon samt diversifisert distriktsøkonomi. De nevnte områder er overgripende for de biobaserte næringene, og støtter således opp om nordisk akvakultur. Viktigheten av EU-samarbeid er også slått fast i samarbeidsprogrammet, og de respektive embetsmannskomiteer innenfor MR-FJLS har jevnlig orienteringer og drøftelser om internasjonalt strategisk arbeide med viktighet for det nordiske samarbeidet, herunder EU-saker når det anses relevant.

Ministerrådet legger i perioden 2017-2020 ned store ressurser for at Norden skal være ledende innen akvakultur og havbasert økonomi. Både Finlands formannskap i 2016 og Sveriges formannskap i 2019 satte eksempelvis fokus på blå bioøkonomi i Norden, sistnevnte også med et fokus på mulighetene som følger av økt digitalisering. Norges formannskap løftet opp problemstillinger knyttet til organisert grensekryssende fiskerikriminalitet, tapte fiskeredskaper og invasive arter i nordiske farvann, herunder stillehavsøsters. Island har under sitt formannskap i 2019 satt fokus på utviklingen av blå bioøkonomi bl.a. gjennom kartlegging av fasiliteter for bioraffinering som kan bidra til best mulig ressursutnyttelse og verdiskaping av den marine biomassen i vår region. Både under Norges formannskap i 2017 og Islands formannskap i 2019 er der iverksatt egne prosjekter om marin plastforsøpling. Når Riksfellesskapet overtar formannskapet i Nordisk Ministerråd i 2020 vil en hovedprioritering være bærekraftige kystsamfunn i Norden, herunder bærekraftig forvaltning, verdiskaping med utgangspunkt i marine ressurser og sjøsikkerhet.

Det nordiske fiskerisamarbeidet (EK-Fisk) har videre i perioden støttet en lang rekke prosjekter som støtter opp om miljømessig, økonomisk og sosialt bærekraftig akvakultur og havøkonomi i Norden. I øyeblikket støttes pågående prosjekter omkring resirkuleringsanlegg og fiskehelse og -velferd, samt vedr. mulighetene for å produsere sterile fisk. Videre støttes en rekke prosjekter som i sum støtter opp om den nordiske havøkonomien.

Det skal videre nevnes at det gjennom NordForsk legges det opp til et nordisk forskningsprogram om bærekraftig akvakultur som skal ha utlysning ila. våren 2020, med utvelgelse og kontraktsinngåelse samme høst. Prosjektet, som har et budsjett på nærmere 75 millioner kroner er 2/3 finansiert av nasjonale forskningsinstitusjoner i Norden og 1/3 finansiert av NordForsk.

Samlet sett viser aktivitetene innen MR-FJLS at der er et stort fokus på nordisk akvakultur og havøkonomi i det nordiske samarbeidet. Det skal endelig nevnes at Nordisk Ministerråd som oppfølging av statsministrenes visjon om at Norden skal være verdens mest bærekraftige og integrerte region innen 2030 arbeider med handlingsplaner for hvordan Norden skal bli mer grønt, mer konkurransekraftig og mer sosialt bærekraftig. Akvakultur og havøkonomi spiller en sentral rolle for at Norden skal nå denne målsetningen, og Ministerrådet for Fiskeri og akvakultur, Jordbruk, Livsmidler og Skogbruk vil i samarbeid med berørte sektorer arbeide for at akvakultur og havøkonomi får en sentral plass i arbeidet med den nye visjonen.

Nordisk ministerråd anser herved at rekommandasjonen er delvis oppfylt.